

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelje in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 532.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Zahtevamo čist proporc.

Ljubljanske občinske volitve so po časopisnih vestih razpisane in se vrše začetkom marca. Kakor na eni strani pozdravljamo to vest, ker pomeni konec gaženja ljubljanske avtonomije, tako pa na drugi strani z vso odločnostjo zahtevamo, da se vrše volitve po čistem proporciju in da se takoj odpravi ona določba volilnega reda, s katero se daje najmočnejši stranki večino v občinskem svetu. Zahtevamo čist proporc, ker samo s čistim proporcem pride ljudska volja do res pravega izraza.

Čisti proporc pa moramo zahtevati tudi iz drugih ozirov. Kakor hitro ostane stara določba, ki neupravičeno daje relativno najmočnejši stranki tudi absolutno moč, tedaj je volilec prisiljen, da izbira samo med dvema strankama, če noče, da z glasovanjem za stranko svojega prepričanja pomaga indirektno nasprotni stranki do zmage. V naših razmerah se pravi to, da se bo s tem obnovil stari boj med klerikalci in liberalci ter da se bo pri občinskih volitvah volilo po geslih, ki z občinskim gospodarstvom nimajo nobene vezi. Boj, ki je toliko škodoval Sloveniji in ji prav nič koristil, naj pride po desetletjih zopet nad Ljubljano in zavre njen razvoj, ker bo docela razdvajal prebivalstvo.

In vendar čakajo Ljubljano tako velike naloge, da je sodelovanje vseh prebivalcev absolutno nujno. To sodelovanje pa je zopet mogoče le, če je vsakemu dana prilika, da voli po svoji vesti in da dobimo potem čistega proporca v resnici reprezentanco, ki sme reči, da je pravi in nepotvorjeni izraz ljudske volje. Ta reprezentanca naj sestavi potem potrebno delovno večino in potem smo gotovi, da bo nova večina imela za sebe tudi večino prebivalstva in da bodo njeni ukrepi s tem držali.

To je tembolj potrebno, ker bo morda nova večina v svrhu stanovanjske akcije, zgraditve ljudskega kopališča, razširjenja tramvajске remize itd. na vsak način poiskati si posojilo, katero pa sme po demokratičnih načelih najeti samo večina, ki ima tudi v resnici za seboj večino prebivalstva.

S samo čistim proporcem je mogoče, da se bodo volilci tako opredelili, kakor je to v interesu mestnega gospodarstva. Ne more biti to gospodarstvo klerikalno ali liberalno, temveč more biti le socialno ali nesocialno, dobro ali slabo, pošteno ali nepošteno. Samo taki momenti so za občinske volitve mero-dajni, dočim so politična gesla važna samo za skupščinske volitve. Naj bo večina v ljubljanskem občinskem svetu še tako avtonomistična, bo tudi za Ljubljano veljal centralizem, če je skupščina centralističnega mnjenja. In naj bo občinski svet Ljubljane še tako kulturnoben, bodo vendar tudi za Ljubljano veljali najstrožji cerkveni predpisi, če jih bo sklenila skupščina. Toda naj bi vladala v skupščini še tako reakcionarna večina, more imeti Ljubljana vendarle najbolj socialne ustanove, ker stvar je pač ta, da ni ljubljanski občinski svet forum za politična načela, zato pa avtonomen zastop za gospodarstvo Ljubljane.

In na tem gospodarstvu je zainteresiran vsak ljubljanski volilec, pa naj bo pripadnik kake politične stranke ali ne. Če morajo volilci že prenašati diktatorno strank za skupščinske volitve, potem res ni potreba, da bi jo morali še za občinske. Pod diktatorno stranko pa je ljubljanski volilec, če obvelja sedanji volilni red, ker je posameznik proti premoči strankarskega aparata brez moči.

Besedni dvoboj Radić - Pribičević.

Beograd, 28. nov. Za sejo je vladalo velikansko zanimanje z ozirom na interpelacijo Pribičevića. Do njene razprave pa je prišlo šele na popoldanski seji.

Na dopoldanski seji je bil najprej prečitani ukaz o imenovanju St. Radića za prosvetnega ministra. Finančni minister je nato utemeljeval dvanajstine. Seja je oživela, ko je pričel govoriti radićevski disident Jagatić. Radić ga je pozdravil s pozivom, da odloži mandat, ker se je izneveril stranki. Jagatić je ostro napadel St. Radića in imenoval njegovo politiko izdajalsko. Med njegovim govorom je prišlo do burnih prerekanj med hrvatskimi poslanci, da je izgledalo, kakor da bi zboroval hrvatski sabor.

Po Jagatićevem govoru je bila seja prekinjena.

Beograd, 28. novembra. Popoldanska seja skupščine je bila zelo živahna. Najprej je govoril zemljoradniški poslanec Vujić. Ob 19. pa je dobil besedo Pribičević, ki je govoril zelo dolgo in so ga večkrat prekinili. Silno zanimiv je bil dialog, ki se je razvil med Sv. Pribičevićem in St. Radićem.

Ko je Pribičević zahteval, da vlada spravi v sklad izdatke z davčno silo našega naroda, mu je vpadel v besedo g. Radić: »To bi morali delati vi, ko ste sedeli v ministrskem fotelju, in bilo bi danes drugače!«

Pribičević: Priznajte, da se z odgovorne strani ne pazi na to, da se državni izdatki spravijo v sklad s finančno silo naše države!

Radić: Vlada predvideva vse to in bo o tem donesla zakone!

Pribičević: V teh dvanajstinah vidimo mesto štedenja le povečanje izdatkov, zlasti vojnih.

Radić: ... narodne obrane in ne povečanje vojnih izdatkov. Mi nismo vojaška država, marveč narodna država. (Odobranje pri vladni večini.)

Pribičević: Ker je prosvetni minister v svojem sedanjem delu stalno grdil vojsko.

Radić: Ni resnica.

Pribičević: Razume se, da mu je potreben drugi fermin.

Radić: ... proti militarizmu!

Pribičević: ... da označujemo institucijo, ki jo jaz imenujem vojsko. Mislim, da je to vprašanje, v kolikor se nanaša na vojsko, upravičeno.

Radić: Hvala Bogu, da sploh nekaj smatrate za upravičeno! (Smeh pri vladni večini.)

Pribičević: Smatram to z razloga, ker je bil naš material, katerega smo imeli za časa vojne, popolnoma za nič. Treba ga je obnoviti, ker nismo dovolj dajali in dovolj zahtevali, kakor pravi St. Radić, za našo narodno obrano.

Radić: To pravimo mi vsi. V tem soglašamo vsi! Ves parlament. (Buren aplavz večine.)

Pribičević: Mislim, da se te izdatke ne more dovolj motivirati, ker se naša država, ki vodi mirotvorno politiko (Radić: Tako je!) noče nikdar spuščati v

Nikjer nima proporc tako globok zmisel ko pri občinskih volitvah in zato zahtevamo, da se tudi vpelje.

Naj ne mislijo tisti, ki špekulirajo, da se bo s sedanjim volilnim redom dal ustvariti kak napredni blok, da se bo to zgodilo. Ne njim, ampak drugim bo koristil stari volilni red, ker Ljubljana ni pozabila, kdo ji je vzel avtonomijo in — čist proporc.

Zato pa tudi v interesu napredne stvari zahtevamo, da se vrše občinske volitve v Ljubljani po čistem proporc.

nikake avanture, marveč hoče osigurati mir. Čital sem glasilo prosvetnega ministra — in to je danes polslužbeni organ in jaz ga moram za takega smatrati (Radić: Prosim!), v tem organu »Domus« (Radić: To je napredek, to je evolucija) sem našel kot obrazložitev vojnih izdatkov trditev, da se dela to radi postopanja Italije.

Radić: Tudi radi postopanja Italije!

Pribičević: Zal mi je, da ni tukaj zunanega ministra, ki bi dementiral to poluradno trditev člana vlade.

Radić: Jaz sem tu! Vprašam le, ali je to narodni zastopnik, ali agent Italije! Smatram, da Kordun kaj takega ni zaslužil! (Kordun je mesto, kjer je bil Pribičević izvoljen. Op. ur.)

Pribičević: Prosim, da prosvetni minister ne govori provokatorsko, ker bi se moral potem zopet umakniti in dementirati, kakor je to storil že nekdanj.

Radić: Ni resnica! Nisem se nikoli umaknil! Rekel sem ono, kar je bilo in zopet hočem povedati isto.

Pribičević: Upam, da se povečanje naših vojnih izdatkov ne nanaša niti na to, niti na drugo državo, namreč mislim, da je temu vzrok le efekt naše sedanje oborožitve.

Radić: To je bedarija! Naša vojska ni defektna, marveč je jaka, močna vojska.

Pribičević: Mislim, da bo zunanji minister v tem pogledu soglašal z menoj in ne z njegovim kolegom, Stjepanom Radićem.

Radić: On (dr. Ninčić) soglašja z vladno in s celim narodom. To boste čuli tudi od njega!

Pribičević: Prosvetni minister je nekega dne rekel, da Srbin ne plača davka.

Radić: Tega nisem niti sanjal, kamoli rekel!

Pribičević: Ste rekli, gospod minister! To morete prečitati v vašem listu, pa se radi tega ne more pričeti z redukcijo in z zmanjšanjem davkov. Kajti, ako ste se postavili na stališče, da tudi mi plačamo, kolikor plačujejo v Srbiji, potem se sploh nič ne bo plačevalo.

Radić: Tega nisem rekel! Kje sem to rekel!

Pribičević: V »Domus«!

Radić: Jaz v »Domus« ne govorim, marveč pišem! (Burno ploskanje večine. Smeh!)

Pribičević: Prepričan sem, da finančni minister v doglednem času ne bo ničesar storil v pogledu izenačenja davkov. Zato predlagam, da se sprejme predlog posl. Demetrovića, ki zahteva, da se glede neposrednih davkov razširi na celo državo oni zakon, ki velja v Srbiji.

Radić: Pa da imamo še manj davkov! Pribičević: Ali pa bomo imeli po dohodkih manj.

Radić: Dobro, nam bo pa ono v dvanajstinah nadoknadil Demetrović!

Pribičević: G. minister prosvete pravi, da bomo po izenačenju imeli polovico manj dohodkov. Z drugimi besedami, ponavlja, da Srbija ne plača davka.

Radić: Plača manj. To je resnica!

Pribičević: Nisem trdil, da ste Vi rekli, da ne plača ničesar. Rekli ste, da polovico manj. Moram prigovarjati takemu postopanju vlade z uradniki. Razumem gotovo averzijo prosvetnega ministra napram uradnikom. Če je uradnikov preveč, potem to ni njihova krivda, ampak krivda raznih vlad, ki so se menjale pri upravi države.

Radić: Kje ste? V svojem resoru potrebujem 50 uradnikov, imam jih pa 200.

Pribičević: Potem morate odstaviti pomočnike in načelnike!

Radić: To je tudi potrebno, toda to je moja pravica!

Pribičević: To ni vaša pravica, da izbirate po svoji volji uradnike, ki imajo vse potrebne kvalifikacije.

Glas v skupščini: A, kako ste Vi delali, kot minister?

Pribičević: Preganjal sem samo one, ki so propovedovali nevtralno republiko.

Radić: Jaz pa delam še lepše. Nikogar nisem preganjal in ga tudi nočem preganjati.

Pribičević govori nato o pravici do pokojnine čez 10 let.

Radić: Bolje bi bilo 25 let. To vam jaz pravim!

Pribičević: Predlagam, da se sprejme predlog, katerega sem pravkar omenil.

Radić: To je navadno korteširanje.

Pribičević povdarja nato, da pred 14 dnevi zunanji minister ni dal nobenega odgovora na vprašanje o znanem pokretu na Madžarskem, ko je šlo za restavracijo Habsburžanov.

Radić: Vse je storjeno brez vas. Ali mislite, da bomo počakali Pribičevića, da se mir osigura. Vse je bilo storjeno že v Ženevi.

Pribičević preide na odnose z Italijo in vpraša Radića, ali so mu znane one točke, ki jih je sporočila poluradna agencija italijanske vlade. Pribičević govori tudi o kažigu naše zastave v Trstu po dogodkih na Reki.

Dr. Ninčić: To so samo novinske vesti.

Pribičević govori dalje o naših odnosih z Italijo in o Radićevih izjavah.

Radić: To ne gre, da bi bil narodni poslanec agent-provokator.

Pribičević: To je politična komedija, ki obstoji v tem, da je prosvetni minister podal na ljubljanski tribuni zelo značilne izjave.

Radić: Zelo pametne in premišljene!

Pribičević: Na naslov kraljevine Italije, ki je takoj drugi dan na nediplomatski način intervenirala v Beogradu. (Opazicija se smeji.)

Radić: To ni res!

Pribičević: Tudi tri dni popreje, predno je prevzel svoj resor, je prosvetni minister podal neko izjavo, da je Mussolini postal na zelo nasilen način šef italijanske vlade.

Radić: To je historija.

Pribičević: Da je tam uvedel diktaturo!

Radić: Izvolite citirati in ne komentirati!

Pribičević: ... da je on najnevarnejši vojni hujskač na Balkanu.

Radić: Ponavljam: Izvolite citirati in pustite komentarje na strani! Nimamo toliko dostojnosti, da bi prečitati, kar imate v rokah.

Pribičević: Pred nekoliko dnevi pa je prosvetni minister iznenadil. Spremenil je svoje mišljenje o Mussoliniju.

Radić: Dovolj in izpopolnil sem svoje mišljenje!

Pribičević: V neki svoji izjavi pravi, da je vedno imel visoko mišljenje o šefu italijanske vlade.

Radić: Sila more biti zelo umestna!

Pribičević: Toda prosvetni minister je mogel v Ljubljani izjaviti, da momo zahtevali ujedinenje vse Slovenije potom Zveze narodov.

Radić: Vse to, kar ste navedli, ni resnica. Kot minister ostanem tudi še nadalje šef najmočnejše hrvatske stranke.

Pribičević: Ako je prosvetni minister mogel reči, da bo vodil miroljubno politiko in ne politiko avantur, potem je mogel iti še dalje in reči, da bomo pomaknili meje na nekem določenem mestu.

== Pred novimi volitvami v Avstriji? Po-
litičen položaj se je v zadnjem času v Av-
striji silno poostil. Socialni demokrati vo-
dijo odločen boj za zaščito najemnikov. Rav-
no tako so nepopustljivi v svojih zahtevah
glede socialnega zavarovanja. Vsi poskusi,
da bi prišlo med njimi in vlado do soglasja,
so bili brezuspešni. V zadnjem času so za-
želi socialni demokrati izvajati v posamez-
nih odselkih pasivno rezistenco, ki meji že
na obstrukcijo. Vsled tega obstoja nevar-
nost, da ne bo mogoče pravočasno izglaso-
vati proračuna. Ker delajo težave vladi tudi
poštni uslužbenci, ki groze s stavko, če ne
bodo njih zahteve do 3. decembra sprejete,
se računa z možnostjo novih volitev. Te bi
želeli tudi socialni demokrati, ki so na vo-
litve dobro pripravljeni. Če bi volitve vodil
še sedanji kancelar dr. Ramek, je negotovo.

Novinarski koncert.

Najodličnejše ljubljanske glasbene institucije so se radevolje odzvale prošnji Novinarskega združenja, da priredijo tudi letos na narodni praznik v dvorani »Unions« veliki koncert na korist novinarskega penzijskega fonda. Tako bo imelo ljubljansko občinstvo, kateremu se je ta vsakoletna prireditev že splošno priljubila, 1. decembra zopet redko priliko, da sliši in spozna v plemenitem tekmovalstvu najjačje predstavnike naše glasbe. Imena nastopajočih organizacij in njihovih dirigentov jamčijo že sama, da bo koncert v umetniškem oziru na višku. Spored je tako pester, da bo prišel na račun vsak, pa naj bo glasbeni strokovnjak ali laik.

Po koncertu se bo vršil družaben večer, pri katerem bodo sodelovale najodličnejše članice ljubljanskega gledališča, ki so radevolje obljubile svojo pomoč pri tej dobrodelni prireditvi. Igrala pa bo godba Dravske divizije.

SPORED:

1. a) Kimovec: Po smrti;
b) Bostnjanski: Tebe, Boga, hvalim.
Mešana zbor.
- Poje glasbeno društvo »Ljubljana«. Pevovalja g. dr. F. Kimovec.
2. a) Adamič: Barčica zaplaval;
b) Hatze: Oergo, moja čerigice (slavonska narodna);
c) Brajša-Rašan: Lipa Mará (istrska narodna);
Mešani zbor.
- Poje pevsko društvo »Slavec«. Pevovalja g. J. Brnobič.
3. a) Ravnik: Kmetiška;
Zenski zbor s spremljevanjem klavirja; štiroročno. (Rokopis.)
b) Adamič: Igra na nebu;
Mešan zbor.
- Poje pevski zbor »Glasbene Matice«. Pevovalja g. Srečko Kumar. Na klavirju spremlja ta gđ. Zarnikova in g. prof. Janko Ravnik.
4. a) Adamič: Mara u jezeru;
b) Adamič: Lucipeter ban;
Moška zbor.
- c) Adamič: Kresovale tri devojke.
Mešan zbor.
- Poje pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. — Pevovalja g. Zorko Prelovec.
5. a) Beethoven. op. 62: Uvertura »Coriolan«;
b) Borodin: Polovski plesi iz opere »Knez Igor«.
- Št. 8. za veliki orkester in št. 17 za zbor in veliki orkester.
- Izvajal »Orkestralno društvo Glasb. Matice« s sodelovanjem dijaškega pevskega zbora učiteljskega. Dirigent g. L. M. Škerjanec.

Sokolstvo.

Československa obec v Ljubljani priredi v soboto dne 28. novembra 1925 ob 8. uri zvečer predavanje br. ravnatelja Chvátala o vsesokolskem zletu v Pragi leta 1926. Predavanje se vrši v slovenskem jeziku v restavraciji Zvezda v Ljubljani. K predavanju je vabljeno tudi Sokolstvo in pozivljamo članstvo Ljubljane in okolice, da se predavanja v čim največjem številu udeležijo. Sokolska župa Ljubljana.

Ljubljanski Sokol pozivlja svoje članstvo, da se v čim večjem številu udeležijo predavanja »Československe Obce«, ki bo v soboto 28. t. m. točno ob 8. zvečer v restavraciji »Zvezda«; predava brat Chvátal o »Vsesokolskem zletu v Pragi 1926«. Sobotno predavanje brata dr. A. Koširja vsled tega odpade, ter se preloži na prihodnji teden.

Ljubljanski Sokol. Spored slavnostne akademije na predvečer praznika narodnega ujedinjenja dne 30. novembra t. l. v društveni telovadnici v Narodnem domu ob 20. uri. 1. Förster: »Sokolska«; poje društveni pevski zbor pod vodstvom brata Ferdo Juvanec; 2. Zaobljuba novega članstva; 3. Državna himna; poje društveni pevski zbor; 4. Vaje članice na švedskem ribstolu; 5. Vaje članov na švedskem ribstolu; 6. Ritmične proste vaje ženskega naraščaja; 7. Hkratne skupinske vaje zbranih telovadec na treh krogih; 8. Ritmične vaje članice; 9. »Deveterica«; moški naraščaj; 10. Hkratne vaje moške dece na bradli; 11. »Petrica«; izvaja vzorna vrsta. Vstopnina: Sedeži po Din 10, stojšča Din 5. Predprodaja vstopnic v soboto 28. in ponedeljek 30. t. m. od 18. do 19. ure.

Georges:

Mrcvarstvo.

Kako se trpna oblika tvori, stoji v vsaki slovnici, in kdor piše, zlasti kdor za javnost piše, je dolžan, da se to nauči! V gorenjih primerih se na primer mesto »obtožilo« se ga je pravilno pravi: »obtožili so ga« ali »obtožen je bil«. »Obtožilo se je« radi dvoumja ni pripravno, dasi je pravilno, do čim se pri »išče se Urša Plut« ni bati nobenega dvoumja. Če se pa kdo boji, da bi se mislilo, da se Urša Plut sama išče, temu prvič ni pomagati, drugič se pa lahko drugače izrazi. Na primer (ako sodišče odkrije, da jo išče): »iščemo Uršo Plut«, sicer pa: »iščemo Uršo Plut«. V tretjem slučaju: »Klemen je eden tistih tipov, ki priznajo zločin šele, kadar se mu ga dokaže« je »ga« popolnoma nepotreben, ker je popolnoma dovolj, ako se reče: »kadar se mu dokaže«. Komur pa to ni všeč, ima izbero med »kadar mu ga dokažejo« in »kadar je dokazan« ali »kadar mu je dokazan«.

Z glagolom v tretji osebi ednine s »se« in tožnikom ali pri nikalnica z rodniškom pa je v slovensčini popolnoma napačna konstrukcija trpne oblike.

Prav posebno lep primer, kako se ne sme delati trpna oblika je tale stavek: »Nihče nam ne more oporekati, da smo nešteto krat svarili in dokazovali, kam bodo davčna bremenja dorasla, če se ne bo v kratkem raz-

Učiteljski vestnik.

Še en odgovor.

(K članku: Zrušimo organizacijo. V »Učiteljskem Tovarišu« z dne 12. novembra 1925.)
Tovariši! Na napačni poti si! Očitaj, da so se nekateri tovariši, ki so prišli iz Primorskega navzeli na socialnih tečajih pri sv. Luciji poleg dobrega tudi rušilnega duha, da hočejo istega zasejati tudi med tukajšnjim učitelstvom.

Če si bil na socialnem tečaju, imenuj predavatelja, ki je imel kako tako predavanje. Če pa nisi bil tam, raje ne piši laži. Če pa misliš, da lažem jaz, stopi do onih znanstvenikov, ki so na tečaju predavali in se boš prepričal, da si napisal laž. Ti so: dr. Izidor Cankar, dr. Karel Oswald in dr. Franjo Zgeč. Še enega predavatelja sem pozabil in to je dr. Henrik Tuma, ki je predaval o »sociologiji« in »socializmu«. Zlogov soc. se je član kar »Učit. Tovariša« ustrašil. Bodi pa tovi. prepričan, da so bila predavanja strogo znanstvena, čeravno figurirajo predavanja z naslovi, ki vsebujejo začetni zlog soc.

Lep »poklon« pa si napravil »Zvezici« na Primorskem s svojo denunciacijo; za ta poklon ti bodo hvaležni tam na Primorskem. Dolžnost okraj učiteljskih društev je to vrsto pisave obsoditi. Če stanovsko zavedno učitelstvo tega ne stori, ni vredno, da ob gotovih prilikah pretaka solze za neodrešenimi brati.

Ker pa bi bila učiteljska in druga javnost po omenjenem članku lahko napačno informirana o »Zvezici« na Primorskem, naj mi bo dovoljeno opisati njeno delovanje, ki naj bi ga tudi tukajšnje organizacije vzele kot vzor.

Zveza na Primorskem je strogo stanovska organizacija, v kateri so vključeni učitelji z različnimi političnimi prepričanji in svetovnimi naziranj. »Oficijelno« ni vdnjarna nobeni stranki. Vse politične stranke simpatizirajo z njo in ji moralno pomagajo z vsemi silami. Ona finansira »pevski zbor«; prireja vsako leto socialni tečaj po vzorcu danske visoke šole; vsi organiziranci so člani njene »Samopomoči«; izdaja v 3000 izvodih najboljši slovenski mladinski list »Novi Rod«; njeno glasilo »Učit. list« je kvalitativno mnogo višje kot naš »Učit. Tovariš«. (Namesto, da bi se ta list blatilo, bi bilo boljše ga priporočati).

Med člani te Zveze je morda 5% komunistov, kateri so Zvezi samo v čast. Niti eden izmed teh se ni pregrešil zoper narodnost. Do danes ni nastopil niti en nacionalist ali klerikalec proti njim, ker so moralno čisti ljudje. Nasprotno! Večkrat prihajajo k njim politični vodje in debatirajo o problemih, ki se tičejo slov. šole v Italiji.

To Zvezo tedaj napadaš tovariš. Tečaj pri sveti Luciji je bil lansko leto prepovedan iz narodnostnih ozirov od fašistov. Tako se je tolmačilo prepoved v vsem slov. časopisju. Sedaj pa si ti preokrenil, da lahko pokažeš bav-bave, kjer jih ni. Prav dobro te razumem. Ali ne bo minulo leto in boš moral odgovor dati učiteljski javnosti.

O socialnem tečaju pa vem povedati to-le: rekrutiral so se na istem idealni organizatorji ljudstva, katerim ni treba »od zgoraj« komandirati, da delajo izven šole, kot se to dogaja pri nas.

Sedaj pa preidem k tistemu večnemu očitanzju nepoznavanja razmer v Sloveniji. Mi razumemo tukajšnje razmere prav dobro in vemo, da:

1. Ni prav, da je učitelstvo v Sloveniji organizirano v dveh organizacijah. Vemo tudi prav dobro, da sedanje vodstvo UJU in SZ ni v stanju, da bi izvedlo organizacijo celokupnega učiteljskega, temveč morajo priti na površje v obliki vodstvih druge osebnosti, ki niso zaverovane v svoje politične malike.

2. Ni prav, da se učiteljske organizacije vdnjajo strankam; to je demagogija prve vrste, ki pri menjavi prosvetnega ministra bega učitelstvo in njihove družine.

3. Ni prav, da imajo nekatera zborovanja paradni značaj; odseki naj delajo in ne »de-lujejo« ter naj pokažejo v vsakoletnem poročilu, kaj se je v upravnem letu delalo; z različnimi frazami uspravajo ubogo učiteljsko paro, ki v zvezi z žep vse za dobro in trosi ta »visokodoneča« poročila tudi med drugimi kolegi.

4. Ni prav, da prevladujejo na naših zborovanjih predavanja kot: praktične slike (raznih baž), zgodovina Frama, gobe, taktiko nastopanje itd.; v društvih naj se članstvo raje seznanja z aktualnimi vprašanji kot: etli-

ka, estetika, religija, država, sociologija, liberalizem-kapitalizem, socializem, krščanski socializem, ker prav malo je med učitelstvom taktih, ki se s temi pojavi bavijo; nekaj pa je tudi taktih, ki imajo o teh imenih napačne pojme.

5. Ni prav, da je »Učiteljski Tovariš« glasilo »maziljencev«; on naj bo glasilo onih, ki ga plačujejo; četudi kritizirajo delo raznih sosesetov.

6. Ni prav, da ima »Zvonček« toliko neizterjane naročnine; dolžnost upravnika je, da se ne bo to ponavljalo.

7. Ravno tako ni prav, da pišejo v »Zvonček« nekateri literarni diletanzi; ali nima mo Milčinskega, Ribičiča, Levstika, Zupančiča, Široka, Sardenka in druge.

To so, dragi tovariši, nazori primorskega učitelja, ki ne mara biti hlapec nikomur. Pa odgovori, če misliš, da niso pravi.

STRUPENO OZRAČJE.

(Iz mesteca K.)

Včasih, navadno pred dežjem, a tudi, kadar med sneg, napolnijo naše ozračje plini, ki prihajajo z bližnjega rudnika, kjer dogorevajo na prostem organske ostaline rudniške. Kmetje in vozniki pripovedujejo, da vonja v zraku po žveplu celo v obliži 15 km oddaljene K. R. »Srebrni svečniki« so nam postali črnik, tako se je izrazil neki gospod o delovanju teh plinov.

Če imaš odprta ali slaba, proti rudniku obrnjena okna, ti napolnijo sobo, posebno, če leži ta visoko. In če si v takem stanovanju več let, ti oslabe polagoma pljuča, revež pa si celo, če si že preje prestal kakšno pljučno bolezen. Nastane sedaj borba na življenje in smrt, da dobiš drugo mesto ali vsaj drugo stanovanje, ki je bolj zavarovano pred strupenim ozračjem.

Te stvari torej niso nič kaj prijetne ne za domačine, a še manj za one, ki so prišli od druge. Dobro pa je to, da se ne pojavljajo venomer. Dobro pa ni to, ako vladajo v takem kraju strupene razmere, ki jih ustvarjajo ljudje. Če pa se ti ljudje štejejo za stebre napredka in države, je pa njih delovanje v prilog strupenim odnosom med državljani — skrajno žalostno!

Ljudstvo spravlja ob vero, ki jo je imelo v življenje in ob upanje na enako pravico za vse, v napredek in izboljšanje socialnih razmer.

Strupeno je ozračje zares, v katerem živimo tu! Ljudstvo je kakor na verigi in se glasno ne upa niti kihnuti v čast pravici in resnici, zakaj od najvišjega B. pa do najnižjega, vse je odvisno na ta ali oni način od njihove milosti ali pa se celo boji raznih B.

Zato ni to nemara še najhujše, da so te vrste Slovenci in naprednjaki krivi, če so morale biti naše krajevne šolske razmere ožigosane javno, ampak najhujše zlo je ne-socialni čut teh ljudi, ki ga kažejo tudi v preobilni meri do rodbin z več otroci.

Očetje takih rodov in se le s težavo udeležujejo javnih prireditev in navadno tudi nimajo rdečih sokolskih srajc — so za nje, javne nameščenice predrage. Zato pridejo v nemilost pri merodajni gospodi. Očetje jamejo dobivati primke: klerikalec, protidržaven element, boljševid itd.

Gorje nato očetu: zanj in njegovo rodovino je izumljena metoda ter sistem uničevanja. Sedaj nastopijo lokalni šefi, ki so vsi »napredniki«. In tak oče vložil lahko deset prošnji z najboljšimi izpričevali in argumentacijami, zajetimi iz življenjskih potreb, bodisi za službo v drugem kraju, bodisi za drugo stanovanje, a dokopal se ne bo izlepa do potrebnega.

Zato imamo v našem mestu par rodbin, ki radi teh razmer direktno ginejo. Dasi so vestni in najboljši delavci v svoji stroki in v javnosti in dasi prosijo za druga mesta in stanovanja že več kot leto in dan — vendar ne dobe tega, da bi se rešili za svojo rodbino.

»Ali še ni Sokol? Ali že dela za našo stranko? Nimamo stanovanj! To so bile stereotipne besede merodajnih krogov. Drugim mlajšim in malo sposobnim« so dajali ugodna mesta, stanovanj pa je bilo tudi dovolj — za druge.

Treba izčistiti strupeno ozračje. — Ker dobro vemo, da se je razširilo že po celi naši domovini.

Poverjenišvo Narodne obrane.

Meščani, rodoljubi!

Bliža se sedma obletnica ujedinjenja naše ga naroda v svobodni neodvisni kraljevini SHS. Veliko delo narodnega osvobodjenja je izvršeno z ogromnimi napori Narodne Odrbane, zato je dan proslave tudi dan Narodne Odrbane.

Sedmo obletnico hočemo proslaviti na posebnost slovesen način. V to svrhu priredi beograjski krajevni odbor Narodne Odrbane na dan 1. in 2. decembra v Beogradu velike narodne svečanosti.

Vsi delegati in udeleženci iz slovenskih in hrvatskih krajev se sestanejo v svrhu skupnega odhoda v Zagreb, odkoder odide v nedeljo zvečer 29. t. m. posebni vlak, ki pride 30. t. m. v Beograd, kjer se pripravila za udeležence slovesen sprejem.

Natančni podatki glede skupnega potovanja, znižane vožnje, prenočišč in sporeda proslave se dobe v pisarni poverjenika Narodne Odrbane, Zagreb, Kačićeva ulica br. 8 (tel. 29-01).

Splošni spored proslave.

1. decembra:

Ob 10.30 na Terazijah blagoslovljenje zastave beograjske organizacije. Blagoslovljenja se udeležijo delegati vseh kulturnih in nacionalnih združenj iz vse države.

Kumoval bo Nj. kralj. Vis. prestolonaslednik Peter.

Po blagoslovljenju se formira povorka, ki odide pred dvor, da pozdravi Nj. Vel. kralja ter Visokega kuma.

Popoldne bo koncert vojaške godbe na Terazijah.

Zvečer ob 6. je bakljada pred mestno hišo. Od mestne hiše se pomika povorka po Knez Mihajlovi in Kralja Milana ulici, kjer pozdravi Kraljevski Dom, nakar gre do Slavije, kjer se razide.

Ob 9. zvečer je tovariški sestanek delegatov in članov Narodne Odrbane iz vse države ter gostov.

2. decembra:

Ob 9. dopoldne položijo delegacije na grob Neznane ga junaka venec ter počaste spomin onih, ki so padli za svobodo in ujedinjenje.

Ob 11. se vrši v Saborni cerkvi svečan parastos za umrle poverjenike in člane Narodne Odrbane, nacionalne delavce in ustanovitelje Narodne Odrbane.

Ob 4.30 bo slavnostno predavanje Narodne Odrbane v domu Kola srbskih sester. Govorili bodo:

1. Bivši predsednik narodne skupščine in narodni poslanec Ljuba Jovanović o delu Narodne Odrbane v minulosti.

2. Univ. prof. in bivši predsednik Narodne Odrbane v Ameriki Miloš Trivunac o nalogah Narodne Odrbane na kulturnem in prosvetnem polju.

3. Nar. poslanec Jovo Jovanović o političnih pokretnih v sosednjih državah.

Zvečer ob 8. je slavnostna predstava v Narodnem gledališču.

Oba dneva se bodo nabirali prispevki ter prodajali spominski znaki Narodne Odrbane v korist fonda Narodne Odrbane za šolanje njenih gojencev.

Našim bratom v tujini proti raznarodovanju in uničenju. Sovinstična propaganda zoper našo ujedinjeno domovino v sosednjih državah je velika! Okrepimo naš narod socialno, kulturno in gospodarsko! Ustvarimo lastno narodno kulturo in nacionalno ideologijo. Podpirajmo Narodno Odrbano in njene svetle tradicije. V Narodni Odrbani je prostor za vse savadne rodoljube.

Poverjenik:

Vj. J. Višošević s. r.

O LAJŠANA PLAČILA ZA
OBLEKE DAN
O. BERNATOVIČ

mer zboljšalo. Takemu izražanju bi morali vsi ploskati!

Kakor ta trpna oblika, če ne še bolj, se je razpasla pri nas raba števnik »enkrat« in »eden« ali »en« v pomenu nedoločnega zainika, a ne samo v časnih, temveč tudi v leposlovju. (Ta greh ima na sebi celo Janez Trdina, ki sicer piše vzorno slovensko.)

To pa je napak. »Eden« in »en« ter »enkrat« so v slovensčini samo števnik.

Enako ne razločujejo nekateri (tudi sicer dobri pisatelji) med kdaj in nekada, med kdo in nekdo, med kam in nekam, med kaj in nekaj itd.

Menda najbolj v rabi je stavek: »če boš enkrat velik«. Tu sta kar dve napaki: prvič »če« in drugič »enkrat«. Pravilno je mogoče reči samo: kadar boš velik. Govori se: »Uči se, da enkrat lahko nekaj boš« namesto: »Uči se, da kdaj kaj boš«. Dalje: »eden mora na nekaj reči« namesto: »kdo mora kaj reči«; »no, si vendar enkrat prišel« namesto: »no, si vendar prišel« ali »si vendar že prišel«; »edna« (1) posebnost likerja je zdravnik želoceac; tukaj je »edna« prav brez potrebe, kajti dovolj je, da se pravi: »posebnost likerja je zdravnik želoceac«, ali bolj pripravno je: »zdravnik želoceac je posebnost likerja«, ker se »posebnost« lahko poudari na ta način, da se pristavi »neka« ali (še bolje) »prava«; torej: »zdravnik želoceac je prava (ali: neka) posebnost likerja«. »Zdravnik želoceac« je namreč likerji ime.

Čital sem nadalje: »Prav je, da se bere enkrat nekaj tudi o Whitmannu.« Pravilno se mora to glasiti: »...da se bere kdaj tudi kaj o...«

Čut za take razločke je po mestih že popolnoma izginil. Silno čudno pa je, da je ta čut v bivših nemških naselbinah po Gorenjskem prav posebno ohranjen. Tako sem čul moč, doma iz Trstenika pod Kriško goro (tam, kjer so Bleiweisovi doma), ki je pa že najmanj trideset let v Ljubljani, ko je rekel: »saj je bil vendar kdaj (!) trgovec!« Kdo drugi, če bi bil trideset let v Ljubljani, bi rekel v najboljšem slučaju: »Saj je bil vendar nekada (ali nekoč) trgovec«, kar bi ne bilo niti tako napak, najbrže pa bi rabil besedo »enkrat«.

Ta napaka težko če se bo zatrla. Mogoče bi to bilo le, ako bi časopisje gledalo na vzorno slovensko, še bolje pa bi bilo, ako bi šole ne učile samo, kaj je prav in pravilno, temveč bi učencem tudi venomer kazale, kaj je napačno in nepravilno. Na ta način bi se sečasoma tudi časnika slovensčina izboljšala. Kdaj bi se to zgodilo, pa se ne more reči. Brez sodelovanja novinarjev in njih stremljenja, da se ustvari čist jezik, prav gotovo ne.

Kaka škoda in neodpuščljiva napaka je nepravilno pisanje in kake posledke bo imelo, nihče ne pomisli. Nihče ne pomisli, da so Slovenci na Koroškem izročeni Nemcem in nemški vzgoji, ki ima, kakor sem že

nešteto krat pokazal in kar venomer poudarjam, velikanski vpliv tudi na slovensko. Prav tako so tudi Italijani vzeli Slovincem v Italiji vsako možnost, učiti se materinega jezika po šolah. Venomer govorimo o naših zaslužjenih bratih na Koroškem in v Italiji, prirejamo demonstracije zoper nasilnosti, nihče pa ne pomisli, da jih sami zaslužujemo in zatiramo, ker jim pridimo jezik. Kajti vsem tem, ki jim je odvzeta šolska vzgoja ne le v narodnem duhu temveč tudi v materinem jeziku, lahko dajejo tako vzgojo, kaj — lahko! — jo morajo dati starši, zlasti pa knjige, predvsem pa časopisje, ki se največ čita. Ako torej kvarimo sami svoj jezik, ga kvarimo tudi svojim bratom v neosvobojenih krajih in tako pomagamo Nemcem in Italijanom pri tem, zoper kar protestiramo in demonstriramo! Naj pomislijo vsi, da narod s pokvarjenim jezikom, da narod, ki govori še s svojimi besedami, misli pa po tuje, nima odporne sile in se tudi brž asimilira in ga ni več!

Torej že s tega stališča bi se moralo gledati, da ima časopisje skrb, da ostane slovensčina čista in pravilna, kajti časopisje je najbolj razširjeno vzgojno sredstvo, zlasti za odrasle ljudi, od teh pa se učijo mladi. To pa ne samo doma, temveč tudi za mejo. Kaj pravi veliki Mazzini? On pravi:

»Si ricordino tutti, che la morte della lingua è quella della nazione.« Naj pomni vsi, da je smrt jezika smrt naroda.

1. — Samoor brezposelnega, 26 letni Valentin Iglič iz Ratcev pri Kamniku je iskal po Ljubljani dalje časa službo. Končno je bil aretiran in hoteli so ga izgnati v njegovo domovinsko občino. Polovanju in nadaljnemu trpljenju se je izognil na ta način, da si je prezezel v odgoskem zaporu na magistratu šile.

Nepotrebna srb za Milavzevo in božično darilo, ker je trdka

JOSIP PETELINC - Ljubljana

znižala v to surho cene ši-a rim strojem n kolesom znamke „GRITZNER“ „PHÖNIX“ „AOL R“ za 10 % ugodna brojna odplačila.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z. o. z. v Ljubljani

MESTNI TRG ŠT. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje **najugodnejše.**

VECJE IN STALNE VLOGE OBRESTUJE PO DOGOVORU.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva in proti ustavitvi.

VINOCET.

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta šte. 1a, II. nadstropje.

je vendar **najbolji!**

MALI OGLASI

Cena oglasov do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

PEMOG - ČEBIN

Woitova ulica 1/II. - Telefon 56.

Leo poslovni lok

v pritličju, obstoječ iz treh prostorov, z velikimi izločbami v Gledališko ulico, odda za nizko najemnino Pokojniški zavod v Ljubljani.

Sprejemajo se

popravila porcelanastih punčk. Na tančnejše se polzve: Glince, Tržaška cesta 28.

raznalo.

Slav. občinstvu uljudno naznanjam, da bodem od ponedeljka, dne 30. novembra dalje pekel kruh dvakrat dnevno, in sicer ob 11. uri dopoldne in ob 15. uri popoldne. — Se priporoča Anton Preskar, pekarna, Dunajska cesta 5.

Potnika

za razpečevanje razglednic dobro upolnjenega se sprejme pod ugodnimi pogoji. Ponudbe pod »Potnike« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Absolventinja

trgovske šole želi vstopiti kot praktičantinja k kakemu večjemu ljubljanskemu podjetju. Ponudbe prosim na upravo lista pod: »Marljiva«.

RADIO-aparate

in sestavne dele ima v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana

Čankarjevo nabrežje šte. 5.

Zdravo čebulo

razpošilja od 100 kg naprej po 160 dinarjev, pri pol ali vagonskem naročilu ceneje. Josip Lah, Moškanjeci.

Akviziterja

sprejme zavarovalnica proti stalni plači. Ponudbe z navedbo referenc, pod šifro »Zavarovalnica« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Fotograf

ali Amaterja za pokrajinske slike in stereofotografije, sprejmemo za stalno. Ponudbe z referencami in navedbo plače pod šifro »Fotograf« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Miklavž pride!

Kam? V detaljno trgovino **FRAN DERENDA & CIE.**, Ljubljana, Erjavčeva cesta 2.

Kaj prinese? Oblačila in čevlje za dečke, deklice in otroke po reklamnih cenah.

Kaj naj storim? Hiti in kupi, dokler je še čas.

Dame in gospodje

z dobrim nastopom, za nabiranje naročnikov raznih ilustriranih in modnih časopisov se sprejmejo pod zelo ugodnimi pogoji. Pripravno kot postranski zaslužek. Pismene ponudbe pod šifro »Dober zaslužek« na »Propaganda«, reklamna družba z o. z., Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Okrajne zastopnike

za Kranj, Radovljico, Ljubljano, Kamnik, Logatec, išče večja zavarovalnica. Služba stalna in primerna za vpokojence. Ponudbe z opisom dosedanjega poslovanja, pod »Stalno« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Čevlje na obroke

proti jamstvu dobite pri trdki M. Trebar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Vsak hoče ob Miklavžu in Božiču

napraviti svojim veselje s primernim darilom in to je le mogoče, če iste kupi pri trdki

JOSIP PETELINC - Ljubljana

ki ima veliko zalogo žepnih robcev, rokavic, nogavic, pletenine, srajce za gospode, toaletne potrebščine, samoveznice, angleške šifone, fine klope, vezeno čipke, torbice, nahrbtnike, police in še veliko, veliko drugih lepih in potrebnih stvari po znatno znižani ceni. — Na veliko in malo!

Naročajte in širite „NARODNI DNEVNIK“!

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. — Lastna knjigoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552